

Sistema legislatiu eslovè per a la protecció de les minories: diferents drets per a les noves i antigues minories

per Antonija Petricusic

Resum

Les tres minories autòctones nacionals reconegudes constitucionalment a Eslovènia (hongaresos, italians i ètnia gitana) gaudeixen d'un estatus privilegiat en comparació amb els altres grups ètnics minoritaris sorgits dels territoris de l'antiga Iugoslàvia i que superaven de molt el nombre d'aquelles comunitats nacionals tradicionals. En aquest document s'estudia la legislació nacional, tant la jurisprudència com les pràctiques de les autoritats nacionals que haurien de preveure una adaptació satisfactòria dels grups ètnics minoritaris per tal d'entendre millor si l'adhesió d'Eslovènia a la Unió Europea ha incrementat el grau de protecció de les minories al país.

Sumari

1. Introducció
2. Informació general
  - 2.1 Nombre i assentament de les minories nacionals
  - 2.2 Grups ètnics no autòctons
3. Marc legislatiu
  - 3.1 Disposicions constitucionals que garanteixen la protecció de les minories
  - 3.2 Aplicació dels acords internacionals pel que fa als drets de les minories
  - 3.3 Participació política de les minories en l'àmbit estatal i local
  - 3.4 Consells de les minories nacionals
4. Llengua de les minories a l'ensenyament i als mitjans de comunicació
  - 4.1 Ús de llengües minoritàries
  - 4.2 Publicacions en llengües minoritàries
  - 4.3 Educació dels membres de les minories
5. Conclusió
6. Bibliografia

1. Introducció

Ocupant un territori de només uns 20.000 km², Eslovènia està envoltada pels cinc estats membres més petits de la Unió Europea. No obstant això, d'entre els deu estats membres nous que l'1 de maig de 2004 van enriquir la Unió Europea, Eslovènia és el que presenta l'economia més avançada. Durant els 13 anys posteriors a la declaració d'independència el juny de 1991, Eslovènia ha fet un canvi destacable cap a la democràcia pluralista i cap a l'economia de mercat, especialment si es compara amb els altres països veïns de la part oriental que havien estat membres del mateix país, la Iugoslàvia socialista. Fent frontera amb Itàlia a l'oest, amb Àustria al nord, amb Hongria a l'est i amb Croàcia al sud, Eslovènia aspira a ser considerat un país centreeuropeu. De fet, el país té vincles històrics amb l'Europa Central en ser governat per Àustria fins l'any 1918. Posteriorment, es va unir al Regne dels serbis, croats i eslovens, que va esdevenir Iugoslàvia l'any 1929. Els eslovens van ser reconeguts com una de les sis nacions constituents de la República Federal Socialista de Iugoslàvia que va constituir-se després de la Segona Guerra Mundial.

La Constitució recull les disposicions legislatives pel que fa a la protecció de les minories nacionals i diverses lleis especials que regulen diversos aspectes relacionats amb la protecció de les minories. Tanmateix, aquesta visió general dels drets de les minories a Eslovènia explica no solament les disposicions legislatives, sinó també les polítiques aplicades dels governs per aconseguir la integració de les minories i les decisions més rellevants del Tribunal Constitucional en relació amb la implementació dels drets de les minories. La visió general continuarà introduint el marc constitucional, la possibilitat que les minories participin a la vida pública i l'ús de la llengua minoritària en l'ensenyament i en els mitjans de comunicació.

2. Informació general

2.1 Nombre i assentament de les minories nacionals

Eslovènia és un país ètnicament homogeni. D'1.964.036 habitants registrats en el cens de 2002, el 83,06 % de la població era d'origen eslovè.¹ La comunitat hongaresa representa el 0,32 % de la població, i la italiana i la comunitat d'ètnia gitana en representen el 0,11 % i el 0,17 %, respectivament. Les comunitats ètniques hongaresa i italiana es consideren minories autòctones.² Als gitanos se'ls garanteix un estatus semblant. Aquelles tres comunitats ètniques, que tenen dret a l'estatus dels grups autòctons, no solament reben un tractament privilegiat per part de la legislació, sinó també un major grau de protecció de manera implícita. Aproximadament uns 8.500 membres de la comunitat nacional hongaresa s'han establert en 5 municipis de la part nord al llarg de la frontera amb Hongria (Hodoš, Moravske Toplice, Šalovci, Lendava, i Dobrovnik).³ La comunitat nacional italiana (amb un nombre aproximat de 3.000 persones) s'ha establert en tres municipis costaners (Koper/Capodistria, Izola/Isola, i Piran/Pirano) al llarg de la frontera amb Itàlia. La majoria dels gitanos viuen al nord-est d'Eslovènia. Tot i que segons les dades oficials hi ha 3.246 ciutadans d'ètnia gitana, es calcula extraoficialment que al país hi ha entre 6.500 i 7.000 membres que pertanyen a la minoria d'ètnia gitana, ja que molts d'ells no s'han registrat oficialment al cens com a membres de la comunitat gitana.⁴ Donat que el nombre total de membres d'ètnia gitana registrats no arriba al límit legislatiu, a la minoria d'ètnia gitana no se li ha concedit la protecció a la qual té dret constitucionalment. A més, no tots els membres de la comunitat d'ètnia gitana podrien gaudir dels drets garantits constitucionalment. Aquests drets només s'apliquen als membres de la minoria d'ètnia gitana que es consideren "autòctons", mentre que els membres d'ètnia gitana "no autòctons" que van immigrar (per exemple, com a refugiats a la dècada dels 90) no tenen dret a la protecció, tot i estar nacionalitzats.

2.2 Grups ètnics no autòctons

Els altres grups ètnics actuals considerables són serbis (1,98 %), croats (1,81 %), bosnians/musulmans⁵ (1,63 %), albanesos (0,31 %) i macedonis (0,20 %). Molts d'ells han arribat a Eslovènia després de la Segona Guerra Mundial i s'han establert en pobles industrials, com a conseqüència de les migracions econòmiques internes a l'antiga Iugoslàvia, a la qual Eslovènia va pertànyer fins l'any 1991. Als membres d'aquelles comunitats ètniques, juntament amb altres comunitats religioses i lingüístiques que resideixen en territori eslovè (txecs, alemanys, jueus, eslovacs, turcs, ucraïnesos i d'altres),

¹ Oficina d'Estadística de la República d'Eslovènia, Cens de població, llars i habitatge 2002, disponible a <<http://www.stat.si/popis2002/en/>>.

² En la legislació eslovena definitiva no existeix una definició clara del terme *autòcton* ni s'expliquen els criteris per satisfer aquesta condició. Vegeu Novak Lukanovic, S. *The Italian and Hungarian Autochthonous Ethnic Communities and the Romany in the Republic of Slovenia*, Public Relations and Media Office of the Government of the Republic of Slovenia, disponible a <<http://www.uvi.si/eng/>>. Vegeu Jalušič, V. *Minority Protection in Slovenia: General Evaluation*, Peace Institute – Institute for Contemporary Social and Political Studies, Ljubljana, a l'adreça <http://www.mirovni-institut.si/eng_html/publications/Minority.doc>. Vegeu també Mekina, I. *Slovenia and Minorities: Some are more equal than the others*, disponible a <<http://www.aimpress.ch/>>.

³ Lei d'establiment de municipis i determinació del seu territori, Butlletí Oficial, 60/94. Els textos de la legislació eslovena en eslovè es poden trobar a la pàgina web del Butlletí Oficial de la República d'Eslovènia (Uradni List Republike Slovenije), disponible a <<http://www.uradni-list.si/>>. Part de la legislació eslovena en anglès es pot trobar a la base de dades electrònica del Sistema d'Informació dels Drets de les Minories (MIRIS) disponible a <<http://www.eurac.edu/miris>>.

⁴ Nombre estimat de membres de l'ètnia gitana en els Informes de Control Anual de la Comissió Europea pel que fa al progrés d'adhesió d'Eslovènia, disponible a <<http://europa.eu.int/comm/enlargement/>>.

⁵ L'any 1953 va ser la primera vegada que es va introduir la categoria ètnica musulmana al cens de població de l'antiga Iugoslàvia, mentre que els musulmans només es van introduir constitucionalment com una de les nacions constituents de Iugoslàvia l'any 1974. La majoria de persones que es confessaven islàmics i que procedeixen de Bòsnia-Herzegovina han decidit declarar-se bosnians després de la independència d'aquest país l'any 1992. Aquesta decisió la van imitar els altres membres dels mateixos grups ètnics que vivien en països veïns. Tanmateix, alguns d'ells han continuat registrant-se en els censos d'altres països com a musulmans, fet que ha provocat l'existència paral·lela de dues categories semblants. Les oficines d'estadística normalment enumeren els bosnians com la categoria ètnica i els musulmans en la categoria "d'altres" (per exemple, Croatian State Institute for Statistics) o enumeren ambdues categories en els resultats del cens (per exemple, Statistical Office of Serbia and Montenegro). En el cas d'Eslovènia, es va poder optar per les dues categories, que també estaven registrades a la llista de població per afiliació ètnica, disponible a <<http://www.stat.si/popis2002/en/>>.

no se'ls reconeixen els drets col·lectius que se'ls concedeixen a les minories autòctones.⁶ Tanmateix, una part de les comunitats ètniques alemanya, sèrbia i croata probablement tindrien dret a ser reconegudes com a minores autòctones, ja que els seus membres han estat residint en aquell territori d'Eslovènia durant segles.⁷ Amb l'arribada de refugiats procedents de Bòsnia i Kosovo durant la dècada passada ha augmentat el nombre de ciutadans que van declarar pertànyer a la comunitat ètnica musulmana/ bosniana. Aquesta comunitat ha lluitat per construir un lloc adequat de culte. Donat que no es beneficia dels drets culturals especials a què tenen dret les minories autòctones, durant diverses dècades han estat sol·licitant que se'ls concedís un espai on poder construir una mesquita. Tot i que les autoritats ja els han concedit un espai, la construcció de la mesquita encara no s'ha iniciat per retards administratius.⁸ Els drets garantits als membres dels grups ètnics no autòctons queden recollits a les disposicions constitucionals pel que fa a la igualtat davant la llei, l'expressió de l'afiliació nacional, el dret a utilitzar la pròpia llengua oralment i per escrit i el dret a agrupar-se i a associar-se.

El país ha concedit la nacionalitat a la majoria dels membres que pertanyen a les comunitats ètniques dels països de l'antiga Iugoslàvia que vivien a Eslovènia i que tenien permís de residència permanent al país abans que aquest aconseguís la independència i l'havien sol·licitada dins d'un termini límit de sis mesos després que es publicqués la llei.⁹ No obstant això, les restriccions temporals en el període de presentació de la sol·licitud i la manca d'informació pel que fa al procediment i a les situacions en els estats successors de l'antiga Iugoslàvia, diversos immigrants que complien les condicions per obtenir la nacionalitat no la van aconseguir o els la van rebutjar. Com a conseqüència d'això, unes 18.000 persones conegudes popularment com "esborrats" van desaparèixer del registre de residents permanents en no poder complir la data límit establerta el 26 de febrer de 1992. El govern va intentar esmenar-ho l'any 1999 amb l'aprovació de la Llei de regularització de l'estatus dels ciutadans d'altres estats successors de l'antiga República Federal Socialista de Iugoslàvia (RFSI) a la República d'Eslovènia,¹⁰ que permetia que les persones sense cap estatus legal poguessin sol·licitar un permís de residència permanent amb certes condicions i dins d'un termini de tres mesos. A més, l'any 2002 es va esmenar la Llei de ciutadania per tal de facilitar l'adquisició de la nacionalitat per a les persones que no havien aconseguit regularitzar el seu estatus legal sota les lleis esmentades anteriorment. Donat que diverses persones es van quedar sense estatus civil malgrat els esforços del nou govern i després que el Tribunal Constitucional decidís que la Llei de regularització de l'estatus dels ciutadans d'altres estats successors de l'Antiga RFSI a la República d'Eslovènia era incompatible amb la Constitució,¹¹ el govern va proposar un projecte de llei amb l'objectiu de restablir retroactivament els drets de residència. Però la majoria dels votants van rebutjar el projecte de llei en el referèndum celebrat l'abril de 2004. La Constitució prescriu un dret d'asil polític per als estrangers i les persones sense nacionalitat perseguits per la seva dedicació a la defensa dels drets humans i a les llibertats fonamentals (Art. 48). La legislació pel que fa a l'asil promulgada l'agost de 1999 s'ocupa dels estrangers, els refugiats i les persones que busquen asil.¹²

⁶ Aquelles comunitats ètniques, a més de ser considerades immigrants econòmiques, a vegades es consideren "minories ètniques de nova era" o "minories d'aparició recent", que s'oposen a les comunitats minoritàries autòctones "indígenes" o "privilegiades". Vegeu Komac, M. *The Protection of Ethnic Minorities in the Republic of Slovenia*, a Polzer, M. Kalcina, L. Zagar, M. (eds.), *Slovenia and European Standards for the Protection of National Minorities*, Information and Documentation Centre on the Council of Europe, Institute for Ethnic Studies, Österreichisches Ost- und Südosteuropa-Institut Wien, 2002. Vegeu també McGonagle, T. Davis Noll, B. i Price, M. (eds.), *Minority Language Related Broadcasting and Legislation in the OSCE Region*, de setembre de 2003, pp. 407-417: <<http://www.ivir.nl/index-english.html>>.

⁷ Vegeu Igor Mekina, *Minorities in Slovenia: Some are more equal than the others*, de 30 de març de 2001, Xarxa d'Informació Alternativa: <<http://www.aimpress.ch/>>.

⁸ Vegeu l'informe de la Comissió Europea Contra el Racisme i la Intolerància del Consell d'Europa, de juliol de 2003: <http://www.coe.int/t/E/human_rights/ecri/>.

⁹ D'acord amb l'Art. 40 de la Llei de Ciutadania, aproximadament 171.000 persones van obtenir la nacionalitat eslovena. Llei de ciutadania, Butlletí Oficial, 8/91, 96/02.

¹⁰ Llei de regularització de l'estatus dels ciutadans d'altres estats successors de l'Antiga República Federal Socialista de Iugoslàvia (RFSI) a la República d'Eslovènia, Butlletí Oficial, 61/99, 64/01.

¹² Llei d'asil, Butlletí Oficial, 61/99.

3. Marc legislatiu

3.1 Disposicions constitucionals que garanteixen la protecció de les minories

La Constitució¹³ conté una clàusula general d'antidiscriminació que garanteix la igualtat dels drets humans i de les llibertats fonamentals i la igualtat de qualsevol individu davant la llei, independentment del seu origen nacional, raça, sexe, llengua, religió, creences polítiques i d'altres tipus, estatus econòmic, naixement, educació, estatus social o altres estatus personals (Art. 14). Al país poques vegades es manifesta la intolerància ètnica i racial. Es pot castigar qualsevol tipus de provocació a la discriminació ètnica, racial, religiosa o d'altres tipus, així com l'enardiment de la intolerància i l'odi ètnics, racials, religiosos o d'altres tipus (Art. 63). Eslovènia encara ha de transposar la legislació d'antidiscriminació que forma part del saber de la UE, especialment la Directiva d'igualtat racial i la Directiva d'igualtat laboral.¹⁴

La Constitució eslovena concedeix drets especials a les minories hongaresa, italiana i d'ètnia gitana per a la participació política i el dret a exercir els seus propis afers culturals, lingüístics i educatius. La legislació eslovena aplica un principi de territorialitat que estipula que els drets especials garantits a les minories nacionals s'exerceixen en els seus assentaments autòctons. A més, els drets especials garantits a les minories nacionals italiana i hongaresa s'apliquen independentment del nombre de membres de les minories. Entre les minories es promou el fet de fomentar el contacte amb els estats propers així com amb altres comunitats italianes i hongareses que viuen en altres estats veïns (Art. 64.1). En aquelles àrees habitades tradicionalment per comunitats italianes o hongareses es permet tocar els himnes de grups minoritaris juntament amb els himnes nacionals en els esdeveniments oficials.¹⁵ La Constitució preveu un dret d'agrupació i associació pacífiques que proporciona una base legal per a la formació d'associacions minoritàries que s'ocupen principalment d'activitats culturals i informatives (Art. 42).

La Constitució prescriu drets especials de les comunitats ètniques autòctones italiana i hongaresa que es garanteixen col·lectivament als membres d'aquells dos grups ètnics (Art. 64). La Constitució també garanteix l'estatus especial de la comunitat d'ètnia gitana, que preveu l'adopció d'una llei especial per a la protecció dels gitanos (Art. 65). La comunitat d'ètnia gitana, com a comunitat ètnica més discriminada, afronta dificultats d'integració, d'habitatge, d'ocupació i d'assistència sanitària.¹⁶ L'any 1995 el govern ja va posar en marxa el primer Programa de mesures per ajudar la comunitat d'ètnia gitana, mentre que l'any 2000 es va introduir un Programa d'igualtat d'oportunitats laborals més ampli per als gitanos.¹⁷ La futura ampliació de la UE va motivar encara més l'estat a emprendre una sèrie de polítiques per tal de millorar les perspectives de la minoria d'ètnia gitana de cara a una integració satisfactòria. Els informes anuals ordinaris pel que fa al progrés d'adhesió d'Eslovènia van avaluar les millores relacionades amb el compliment d'un component polític dels Criteris de Copenhaguen, que implica la protecció dels drets humans i dels drets de les minories.¹⁸ Però tot i així, al principi del període d'adhesió es va considerar de manera general que el país havia complert amb èxit gran part del conjunt polític dels Criteris de Copenhaguen i, per tant, no es preveia que calgués millorar significativament la legislació relacionada amb la protecció de les minories. Hi ha tres minories autòctones que estan representades en les Comissions del Govern per a les Comunitats Nacionals i per a la Protecció dels Roma. L'Oficina Governamental per a les Nacionalitats controla la implementació de la legislació relacionada amb les minories i proporciona finançament

¹³ Constitució de la República d'Eslovènia, Butlletí Oficial, 33/91, 42/97, 66/00.

¹⁴ Per a més informació, vegeu Tratar, M. (ed.): *Report on measures to combat discrimination in Slovenia*, de maig de 2003: <<http://www.migpolgroup.com/>>.

¹⁵ Art. 21 de la Llei d'ús d'escuts, banderes i himnes nacionals de la República Eslovena, Butlletí Oficial, 67/94.

¹⁶ Els membres de les minories d'ètnia gitana van recórrer diverses vegades al Defensor del Poble cercant la protecció dels seus drets, i les sol·licituds que presentaven feien referència principalment a la violació del dret a un habitatge. El Defensor del Poble va reiterar que les autoritats municipals tenen l'obligació de posar en marxa procediments adequats per disposar els assentaments dels roma en els seus territoris respectius. Consulteu els Informes Anuals del Defensor del Poble pel que fa als Drets Humans: <<http://www.varuh-rs.si/>>.

¹⁷ Programa de control d'adhesió a la UE: protecció de les minories a Eslovènia, Budapest: Open Society Institute, 2002.

¹⁸ Els textos dels Informes de Control de la Comissió Europea pel que fa al progrés d'adhesió d'Eslovènia es poden trobar a <http://europa.eu.int/comm/enlargement/>.

relacionat amb els mitjans de comunicació i els esdeveniments culturals en llengües minoritàries. A més, coordina la tasca de les agències estatals i dels òrgans comunitaris locals amb relació als drets especials de les minories nacionals, supervisa la posada en marxa de les polítiques governamentals pel que fa a les minories i té altres obligacions.¹⁹

3.2 Aplicació dels acords internacionals pel que fa als drets de les minories

La Constitució prescriu la supremacia de la llei internacional.²⁰ S'han ratificat tots els instruments internacionals principals en l'àmbit de la protecció de les minories. Amb la ratificació de la Convenció Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals del Consell Europeu, Eslovènia va anunciar que les disposicions de la convenció s'aplicarien als membres de les tres comunitats autòctones esmentades anteriorment.²¹ La Carta Europea per a les Llengües Regionals o Minoritàries que Eslovènia va ratificar el 4 d'octubre de 2000 va entrar en vigor l'1 de gener de 2001. El país ha declarat el seu compromís de protegir la llengua italiana, l'hongaresa i el romaní.

L'any 1993 es va concloure un acord bilateral amb Hongria que compromet Eslovènia respecte a la seva minoria hongaresa. L'any 2000 el país també va concloure l'Acord d'amistat i cooperació amb Hongria així com l'Acord de cooperació en l'àmbit de l'ensenyament, la cultura, la ciència i la tecnologia entre els governs d'Eslovènia i Itàlia. Eslovènia s'ha compromès a respectar les disposicions del tractat d'Osimo, que originalment es va signar el 10 de novembre de 1975 a Osimo, prop d'Ancona, entre Itàlia i la República Federal Socialista de Iugoslàvia. Aquest tractat va resoldre de manera pacífica qüestions controvertides que havien sorgit a partir de la Segona Guerra Mundial. Entre d'altres disposicions, va establir el dret dels demandants italians a rebre compensacions per la propietat que havien deixat en territori iugoslau quan van fugir a Itàlia després de la Segona Guerra Mundial. A més, va establir el dret de protecció de la minoria ètnica italiana a Iugoslàvia i de la minoria eslovena a Itàlia. Encara no s'ha signat cap acord bilateral amb Itàlia pel que fa a la protecció mútua de les minories nacionals, però la legislació d'ambdós països garanteix un estatus especial pel que fa als membres de les minories nacionals d'origen eslovè i italià.²² A més, l'Acord de cooperació en l'àmbit de l'ensenyament, la cultura, la ciència i la tecnologia entre el govern de la República d'Eslovènia i el govern de la República d'Itàlia es va signar l'any 2000. L'any 2001 es va signar un acord semblant amb la República d'Àustria. Tanmateix, les autoritats eslovenes agrairien poder observar les millores de l'estatus de la minoria eslovena a Caríntia, una província d'Àustria, país veí.

3.3 Participació política en l'àmbit estatal i local

Les minories hongaresa i italiana tenen dret a ser representades directament al Parlament, on cadascuna hi té un escó adjudicat.²³ A les minories se'ls concedeix el dret de vot dual a les eleccions parlamentàries i a l'hora d'escollir els membres d'un consell municipal. D'aquests dos vots –un és per escollir el representant de la comunitat autòctona nacional i el segon és per escollir els altres delegats o membres del consell municipal o de l'Assemblea Nacional. Tenen dret a escollir el representant de la seva comunitat ètnica, independentment del nombre de membres que tingui el grup ètnic autòcton, així com també tenen dret a votar per a les llistes electorals ordinàries. El Tribunal Constitucional va decretar que l'absència de criteris en la Llei de registres dels drets de vot pel que fa a l'admissió de membres de les minories autòctones en el registre especial de vots d'aquells ciutadans amb dret a vot dual

¹⁹ Visiteu la pàgina web de l'Oficina per a les Nacionalitats del Govern. <http://www.sigov.si/vrs/ang/ang-text/ministries/office-for-nationalities.html>

²⁰ Art. 8 de la Constitució. Vegeu també Vehar, P. i Ilesic, T. *Integration of International Agreement into National Law* in Ott, A. i Inglis, K. (eds.). *Handbook on European Enlargement*, The Hague: T. M. C. Press, 2002, pp. 331- 339.

²¹ Informe Estatal presentat per la República d'Eslovènia sobre la Implementació de la Convenció Marc pel que fa a la Protecció de les Minories Nacionals, de novembre del 2000: <<http://www.humanrights.coe.int/minorities/>>.

²² L'any 2001 la República d'Itàlia va aprovar la Llei de protecció de la minoria eslovena que concedia la protecció a la minoria eslovena que vivia a la província d'Udine, i ampliava així la protecció minoritària garantida prèviament a la minoria eslovena a dues províncies més, Trieste i Gorizia, de la regió de Friuli-Venezia-Giulia. Eslovènia, que considera com a àrea cultural eslovena comuna les zones habitades per la minoria autòctona eslovena dels països veïns, ha emès la Decisió pel que fa a la posició de les minories eslovenes autòctones als països veïns i les tasques corresponents de l'estat i d'altres institucions al Butlletí Oficial de la República d'Eslovènia., 35/96.

²³ Art. 8.3 i 64.3 de la Constitució i Art 2.1 de la Llei d'Eleccions a l'assemblea nacional, Butlletí Oficial, 44/92.

contradeia la Constitució.²⁴ La Constitució preveu que cal el consentiment obligatori dels representants de les comunitats ètniques a l'hora d'aprovar lleis i altres actes legislatius pel que fa al reconeixement dels drets constitucionals i de l'estatus de les comunitats ètniques (Art. 64.5).

La representació política de les minories en l'àmbit local i regional es garanteix per mitjà de les disposicions a la Llei del govern local²⁵ i a la Llei d'eleccions locals.²⁶ La Llei d'autogovern local dona dret a les minories nacionals a escollir com a mínim un representant per al consell municipal en les zones on s'han establert comunitats autòctones. Els estatuts, les normes i altres actes legislatius decretats per les institucions oficials que afecten l'exercitació dels drets de les minories o l'estatus minoritari només es podien promulgar amb el consentiment dels representants de les minories (Art. 64.5 de la Constitució). L'abril de 2001, el Tribunal Constitucional va decretar que les disposicions de la Llei del govern local incomplien la Constitució, ja que no proporcionaven una base legal adequada perquè els candidats de la comunitat d'ètnia gitana poguessin presentar-se a les eleccions locals del municipi de Novo Mesto, on s'havia establert el caràcter autòcton de la comunitat d'ètnia gitana de manera contundent.²⁷ En aquella època, les disposicions pel que fa a la participació política dels gitanos en les unitats d'autogovern local només s'havien posat en marxa en un municipi. La decisió del Tribunal Constitucional va comportar les esmenes de la Llei del govern local el maig de 2002 que van introduir el dret de la minoria gitana a ser representada directament en 20 municipis. Tanmateix, això no es va arribar a posar en pràctica perquè molts gitanos encara no s'havien registrat oficialment en els registres municipals, fet que implicava que el nombre total dels gitanos registrats no arribés al límit legislatiu. A més, el dret a ser representat en els consells municipals es concedeix exclusivament a les minories d'ètnia gitana d'aquells municipis on viuen comunitats autòctones dels gitanos. En aquells municipis on s'han establert els gitanos com a conseqüència de la immigració durant el segle passat, no es gaudeix en absolut del dret a la participació política.

3.4 Consells de les minories nacionals

La Constitució (Art. 64.2) i la Llei del govern local donen dret a les minories nacionals a establir comunitats ètniques amb autogovern en les zones on resideixen tradicionalment. Els consells de les minories nacionals amb autogovern com a entitats legals representen una forma especial d'autonomia minoritària.²⁸ Es creen per fomentar les necessitats i els interessos de les minories nacionals i per organitzar la participació d'aquestes en els assumptes públics.²⁹ Els membres de la comunitat nacional escullen les comunitats ètniques amb autogovern per mitjà d'eleccions directes. Les eleccions per al consell municipal de la comunitat ètnica amb autogovern se celebren alhora que les eleccions per als òrgans de les comunitats locals amb autogovern. Per escollir els membres de les comunitats ètniques amb autogovern s'apliquen les disposicions de la Llei d'eleccions locals.³⁰ Les comunitats ètniques amb autogovern col·laboren amb els òrgans de les comunitats locals amb autogovern i de l'Estat, i tenen dret a presentar propostes, iniciatives i opinions d'assumptes relacionats amb l'estatus de les comunitats ètniques als òrgans estatals i al Consell Nacional, un òrgan representatiu dels interessos socials, econòmics, professionals i locals establert per la Constitució (Art. 96).³¹ A més, tenen cura de preservar les característiques dels grups minoritaris en territoris amb diferents etnicitats.³² El pressupost de l'estat finança les activitats de les comunitats ètniques amb autogovern italiana i hongaresa.³³

²⁴ Vegeu la decisió del Tribunal Constitucional U-I-283/94, Butlletí Oficial, 20/98.

²⁵ Llei d'autogovern local, Butlletí Oficial, 72/93, 57/94, 14/95, 26/97, 70/97, 74/98, 70/00.

²⁶ Llei d'eleccions Locals, Butlletí Oficial, 72/93.

²⁷ Vegeu la Decisió del Tribunal Constitucional U-I-416/98-38, March 22, 2001, Butlletí Oficial, 28/01.

²⁸ Llei d'autogovern de les comunitats nacionals, Butlletí Oficial, 65/94. A Croàcia, Sèrbia i Montenegro existeixen institucions semblants. Vegeu l'Art. 23 de la Llei constitucional dels drets de les minories nacionals a la República de Croàcia. Butlletí Oficial, 155/02. Vegeu també l'Art. 19 de la Llei de protecció dels drets i les llibertats de les minories nacionals, Butlletí Oficial de la RFI, 11/02.

²⁹ Art. 1 de la Llei d'autogovern de les comunitats ètniques.

³⁰ Art. 8.2 de la Llei d'autogovern de les comunitats ètniques.

³¹ Art. 15 de la Llei d'autogovern de les comunitats ètniques.

³² Art. 12 de la Llei d'autogovern de les comunitats ètniques.

³³ Art. 16 de la Llei d'autogovern de les comunitats ètniques.

4. Llengua de les minories a l'ensenyament i als mitjans de comunicació

4.1 Ús de llengües minoritàries

Tot i que la llengua oficial del país és l'eslovè, la Constitució preveu altres llengües oficials en aquelles zones on resideixen les comunitats ètniques italiana i hongaresa (Art. 11). El dret a utilitzar la pròpia llengua parlada i escrita s'estén encara més gràcies al fet que es permet que qualsevol persona utilitzi la pròpia llengua parlada i escrita segons s'estipula en els estatuts en aquelles zones habitades per minories autòctones (Art. 62 de la Constitució). En aquests municipis, els noms de carrers i els signes topogràfics han de ser bilingües.³⁴ L'eslovè és la llengua oficial que s'utilitza per comunicar-se amb els òrgans estatals i amb les autoritats. En canvi, en els municipis habitats per les minories ètniques italiana i hongaresa, l'Administració porta a terme operacions, dirigeix procediments i emet actes jurídics i d'altres tipus en eslovè o en la llengua de la minoria ètnica.³⁵ A més, els funcionaris administratius d'aquests municipis han de ser bilingües per poder complir les seves obligacions de manera eficient.³⁶ Els registradors, a més d'això, han d'emetre extractes i certificats dels registres en italià i hongarès.³⁷ El nom propi d'un membre d'una minoria nacional italiana o hongaresa s'haurà de registrar amb la forma i l'alfabet italià o hongarès, excepte si el membre de la minoria decideix el contrari.³⁸

Si l'estatut de municipis determina en quina minoria italiana o hongaresa es viu, els formularis per als carnets d'identitat s'imprimeixen en eslovè, anglès i també en italià i hongarès.³⁹ Els passaports i les vises, que en aquelles zones s'imprimeixen normalment en eslovè, anglès i francès, es poden emetre en italià o en hongarès, en lloc del francès.⁴⁰ Es pot utilitzar l'italià o l'hongarès en els procediments judicials i en les lleis per als membres de les minories nacionals.⁴¹

4.2 Publicacions en llengües minoritàries

Les minories autòctones poden publicar diaris i revistes en la llengua pròpia. La minoria italiana publica les següents edicions impreses cofinançades per l'estat: 'Voce del popolo', 'Panorama', 'La Città', 'Il Mandracchio', 'Lassa pur dir', 'Il trillo'. Les publicacions en hongarès 'Népújság', 'Naptár' i 'Muratai' també reben el suport econòmic del pressupost. L'ens públic nacional, RTV Slovenija, produeix programes en italià i hongarès que emeten els seus centres regionals Koper/Capodistria i Maribor. A més, són els membres de les minories italiana i hongaresa qui nomenen els representants per al Consell d'RTV Slovenija. La comunitat d'ètnia gitana publica la revista 'Romano them', una revista publicada per aquesta comunitat que conté articles en eslovè i romaní. A més, les estacions locals de ràdio a Novo Mesto i a Murska Sobota emeten un programa en romaní cofinançat per l'Oficina de Nacionalitats. L'Estat dóna suport econòmicament a la publicació de diversos diaris en la llengua de comunitats no autòctones.

4.3 Educació dels membres de les minories

La Constitució estipula que es garanteix la llibertat a rebre una educació i que l'educació primària és obligatòria, i imposa a l'Estat l'obligació de donar oportunitats a tots els ciutadans perquè puguin obtenir una educació adequada (Art. 57). Els membres de les minories italiana i hongaresa tenen dret a ser educats i escolaritzats en la pròpia llengua des de preescolar fins a completar l'ensenyament primari en aquelles zones on resideixen tradicionalment aquestes comunitats (Art. 11 i 64 de la Constitució). La Llei dels jardins d'infants prescriu l'eslovè com la llengua d'ensenyament dels jardins d'infants, i preveu la possibilitat de l'ensenyament bilingüe en les àrees amb etnicitats diferents. Aquesta darrera opció s'hauria de regular mitjançant un estatut especial.⁴² La Llei de les escoles primàries

³⁴ Art. 25 de les Regulacions pel que fa a la determinació dels noms d'assentaments i carrers i als rètols d'assentaments, carrers i edificis, Butlletí Oficial, 10/80.

³⁵ Article 4 de la Llei de les administracions públiques, Butlletí Oficial 52/02.

³⁶ Art 4.2 de la Llei de treballadors d'òrgans estatals, Butlletí Oficial, 15/90.

³⁷ Art. 30.2. de la Llei de registres de naixements, defuncions i matrimonis, Butlletí Oficial, 2/87.

³⁸ Art. 3 de la Llei de noms propis, Butlletí Oficial, 2/87.

³⁹ Art. 6 de la Llei de carnets d'identitat, Butlletí Oficial, 75/97.

⁴⁰ Art. 16 de la Llei de passaports per als ciutadans de la República d'Eslovènia, Butlletí Oficial, 1/91.

⁴¹ Art. 5 de la Llei de tribunals, Butlletí Oficial, 19/94. L'Art. 6 de la Llei de l'Oficina del Fiscal de l'Estat, Butlletí Oficial, 63/94 i l'Art. 13 de l'Acta Notarial, Butlletí Oficial, 13/94, 48/94, prescriuen disposicions semblants.

⁴² Art. 5 i Art. 6 de la Llei de jardins d'infants, Butlletí Oficial, 12/96.

estableix l'eslovè com la llengua d'ensenyament a les escoles primàries. A les àrees amb etnicitats diferents on l'ensenyament a les escoles primàries es porta a terme per mitjà de la llengua de les minories nacionals, els estatuts dels municipis regulen els drets especials de les comunitats nacionals italiana i hongaresa en l'àmbit de l'educació primària.⁴³ La legislació pel que fa a l'educació secundària i a la superior prescriu l'eslovè com la llengua d'ensenyament, però preveu addicionalment la possibilitat de portar a terme l'ensenyament en una llengua estrangera.⁴⁴

En les àrees habitades per la comunitat nacional italiana, l'educació es porta a terme en escoles separades, on la llengua d'ensenyament és o l'eslovè o l'italià.⁴⁵ L'ensenyament bilingüe als jardins d'infants i a les escoles en aquells municipis on viu la minoria nacional hongaresa inclou tant els membres de la minoria nacional com els eslovens. Els diferents tipus d'educació en llengües minoritàries en les àrees habitades per membres de la minoria nacional hongaresa en comparació amb aquelles àrees habitades per la minoria italiana van suposar el tema d'una demanda constitucional. Alguns pares van presentar una demanda constitucional argumentant que en les àrees amb etnicitats diferents habitades per la minoria nacional hongaresa, els nens eslovens ocupaven una posició desigual en comparació amb els nens d'altres parts d'Eslovènia que rebien un ensenyament exclusivament en llengua eslovena. Segons els demandants, aquest fet comporta finalment que els nens eslovens que viuen a la zona bilingüe tinguin un grau de coneixement diferent, ja que els obliguen a dominar la llengua hongaresa de la mateixa manera que dominen l'eslovè. En la seva disposició, el Tribunal va declarar que durant els quaranta anys d'existència de les escoles bilingües, només alguns pares havien presentat demandes. Els alumnes que han assistit a les institucions educatives locals han aconseguit uns resultats satisfactoris a les escoles secundàries d'Eslovènia i Hongria on han estudiat, fet que implica que el sistema educatiu aplicat no ha fet disminuir les seves possibilitats de continuar estudiant. L'abolició d'un model existent, recolzat pel Tribunal, "comportaria la davallada de la xarxa escolar existent i la davallada de l'escolarització de les minories."⁴⁶

Tot i que també es preveu l'ensenyament en romaní, no és tan satisfactori com l'ensenyament fet en italià i en hongarès. Calen certes millores en l'àmbit de l'educació dels gitanos, ja que els membres d'aquest grup minoritari afronten principalment la discriminació en la societat i les dificultats d'integració generalment per causa del baix nivell educatiu. S'han emprès certes accions; donat que un nombre elevat de nens gitanos han assistit a classes per a nens amb "necessitats especials", les autoritats han creat una comissió per decidir de manera no-discriminària si un nen hauria d'assistir a aquestes classes o no.⁴⁷ A més, les mesures empreses pel Govern que també es van demanar amb tanta insistència als informes d'Adhesió a la Comissió Europea han fet augmentar el nombre de nens gitanos que assistien amb freqüència als jardins d'infants i a les escoles.⁴⁸ Les altres comunitats ètniques no gaudeixen del privilegi de l'educació en la seva llengua materna. L'escola Primària Prezihov Voranc va oferir cursos en llengua serbocroata fins al 1998, any en què una decisió de l'assemblea municipal va eliminar aquesta pràctica.

5. Conclusió

El bon funcionament de la protecció de les diferències lingüístiques de les minories autòctones eslovenes s'ha heretat dels temps de l'antiga Iugoslàvia. Després que el país aconseguís la independència no hi ha hagut cap grup minoritari nou a qui se li hagi concedit l'estatus de minoria i a qui se li hagi reconegut la protecció dels drets lingüístics, que són un component rellevant de l'ordre del dia dels drets de les minories. L'anàlisi de la situació referent als drets de les minories nacionals posa de manifest que hi ha dues minories que exerceixen majoritàriament aquests drets: la italiana i la hongaresa, mentre que la comunitat dels gitanos i especialment altres comunitats ètniques immigrants gaudeixen de molta menys protecció. No tots els grups ètnics de l'antiga Iugoslàvia són exclusivament

⁴³ Art. 6 i Art. 7 de la Llei d'escoles primàries, Butlletí Oficial, 12/96.

⁴⁴ Art. 8 de la Llei d'educació superior, Butlletí Oficial, 67/93. Vegeu també l'Art. 8 de la Llei d'ensenyament professional i ocupacional i l'Art. 8 de la Llei d'escoles secundàries, Butlletí Oficial, 12/96.

⁴⁵ Llei d'implementació dels drets especials per als membres de les minories nacionals italiana i hongaresa en l'àmbit de l'educació, Butlletí Oficial, 12/82.

⁴⁶ Decisió del Tribunal Constitucional U-I-94/96, Butlletí Oficial 77/98.

⁴⁷ Vegeu l'Informe de la Comissió Europea contra el racisme i la intolerància del Consell d'Europa, *supra nota 8*.

⁴⁸ Ministeri per a les Normes d'Escolarització, Ciència i Esports, Butlletí Oficial, 82/03.

immigrants. Les comunitats ètniques alemanya, croata i sèrbia, per exemple, han viscut en diversos assentaments tradicionals d'Eslovènia. En canvi, no tenen els mateixos drets que els que se'ls ha reconegut constitucionalment a les comunitats ètniques autòctones. Malgrat això, juntament amb altres grups ètnics no autòctons, tenen dret a rebre una protecció indirecta per mitjà de diverses disposicions legislatives i constitucionals generals ja existents que garanteixen la protecció dels drets humans.

Els informes de control de la Comissió Europea pel que fa al progrés d'adhesió d'Eslovènia han posat de manifest principalment un nivell inadequat de la protecció de la minoria d'ètnia gitana. Donat que els membres d'aquesta minoria han d'afrontar de tant en tant discriminacions laborals, d'habitatge, sanitàries i educatives, els informes van advertir que s'haurien d'introduir polítiques que fomentessin la integració socioeconòmica dels gitanos. Els Informes, a més, van instar el Govern a esforçar-se per implementar l'estatus especial dels gitanos que garanteix la Constitució. Possiblement es podria ampliar una estratègia d'integració desenvolupada per a la minoria d'ètnia gitana per tal d'incloure també les comunitats immigrants que superen de llarg en nombre les minories autòctones i que no tenen cap dret col·lectiu. L'adopció prevista de la legislació general d'antidiscriminació exigida per la UE probablement tindrà connotacions en l'estatus dels membres de totes les comunitats ètniques d'Eslovènia. Quan Eslovènia s'hagi embarcat a la UE, és també molt probable que tots els seus ciutadans es beneficiïn d'una política de diversitat lingüística i cultural promoguda a la Unió.

6. Bibliografia

Annual Reports of Human Rights Ombudsman, at <<http://www.varuh-rs.si/>>

European Commission's Monitoring Reports on Slovenia's progress towards accession, at <<http://europa.eu.int/comm/enlargement/>>

European Commission Against Racism and Intolerance of the Council of Europe, July 2003, at <http://www.coe.int/t/E/human_rights/ecri/>

JALUŠIČ, V. *Minority Protection in Slovenija: General Evaluation*, Peace Institute – Institute for Contemporary Social and Political Studies, Ljubljana, at <http://www.mirovni-institut.si/eng_html/publications/Minority.doc>

KOMAC, M. *The Protection of Ethnic Minorities in the Republic of Slovenia*, in POLZER, M. KALCINA, L. ŽAGAR, M. (Eds.), *Slovenia and European Standards for the Protection of National Minorities*, Information and Documentation Centre on the Council of Europe, Institute for Ethnic Studies, Ljubljana, Österreichisches Ost- und Südosteuropa-Institut Wien, 2002.

McGONAGLE, T. DAVIS Noll, B. and PRICE, M. (Eds.) *Minority-Language Related Broadcasting and Legislation in the OSCE Region*, September 2003, at <<http://www.ivir.nl/publications/mcgonagle/minority-languages.pdf>>

NOVAK LUKANOVIC, S. *The Italian and Hungarian Autochthonous Ethnic Communities and the Romany in the Republic of Slovenia*, Public Relations and Media Office of the Government of the Republic of Slovenia, at <<http://www.uvi.si/eng/>>

MEKINA, I. *Slovenia and Minorities: Some are more equal than the others*, at <<http://www.aimpress.ch/>>

VEHAR, P. and ILESIC, T. *Integration of International Agreement into National Law* in OTT, A. and INGLIS, K. (Eds.). *Handbook on European Enlargement*, The Hague: T.M.C. Press, 2002.

TRATAR, M. (Ed.). *Report on measures to combat discrimination in Slovenia*, May 2003, at <<http://www.migpolgroup.com/>>

Antonija Petricusic

Acadèmia Europea de Bolzano/Bozen, Itàlia
<antonija.petricusic@eurac.edu>